

SAVREMENE SOCIOLOŠKE TEORIJE

prof. Ivana Spasić, ispasic@f.bg.ac.rs

konsultacije: ut. 14:00-15:00, pet. 13:00-14:00, kabinet 380

Sadržaj kursa	Kurs se nastavlja na <i>Klasične sociološke teorije</i> i bavi se glavnim teorijskim pristupima u sociologiji nastalim od sredine XX veka naovamo. Cilj je upoznavanje sa sadržajem posebnih pravaca, razmatranje njihovog međusobnog odnosa, kao i razvijanje sposobnosti teorijskog mišljenja, što podrazumeva razlikovanje konstitutivnih slojeva unutar sociološke teorije i prepoznavanje uticaja teorijske perspektive na sagledavanje i definisanje istraživačkog predmeta, a samim tim i na istraživačke rezultate.
Obaveze studenata	Studenti su dužni da redovno pohađaju nastavu, čitaju predviđenu literaturu za <i>svaki čas</i> , učestvuju u diskusijama i napišu esej. Svaki student <i>mora</i> pripremiti i održati jedno usmeno izlaganje na seminaru.
Obavezna literatura	Ricer, Džordž, <i>Savremena sociološka teorija i njeni klasični koreni</i> , Službeni glasnik, Beograd 2009, str. 31-47, 105-374. Lalman, Mišel, <i>Istorija socioloških ideja</i> , Zavod za udžbenike, Beograd 2004, II tom, str. 115-117, 140-147, 152-157, 182-191. Spasić, Ivana, «Interpretativna sociologija: izazovi razumevanja društvenog sveta», u: I.Spasić (ur.), <i>Intepretativna sociologija</i> , ZU, Beograd 1998, str. 5-32.
Šira literatura, opšteg tipa	Afrić, Vjekoslav, <i>Struktura sociološke teorije</i> , Zagreb, 1989. Alexander, Jeffrey, <i>Theoretical Logic in Sociology</i> , tomovi I i IV, Berkeley 1982 Burr, Vivien, <i>Socijalni konstrukcionizam</i> , Beograd 2001. Gane, Nicholas, <i>The Future of Social Theory</i> , London 2004 Giddens, Anthony, <i>Social Theory and Modern Sociology</i> , Cambridge 1988 Haralambos, Michael, <i>Sociologija</i> , Zagreb 2002, str. 1032-1079. Harrington, Austin (ed.), <i>Modern Social Theory: An Introduction</i> , Oxford 2005 Kuvačić, Ivan (ur.), <i>Suvremene sociološke teorije</i> , Zagreb 1990. Layder, Derek, <i>Understanding Social Theory</i> , London 1994 Maynard, Mary, <i>Sociological Theory</i> , London 1989 Mouzelis, Nicos, <i>Sociologijska teorija: što je pošlo krivo?</i> , Zagreb 2000. Spasić, Ivana, <i>Sociologije svakodnevnog života</i> , Beograd 2004. Swingewood, Alan, <i>A Short History of Sociological Thought</i> , London 2000
Način ocenjivanja	Na ocenu utiču: znanje pokazano na kolokvijumu i na završnom ispitu, kvalitet seminarskih izlaganja, aktivnost na času i kvalitet eseja. <i>Kolokvijum</i> : Studenti koji polože kolokvijum biće oslobođeni tog dela gradiva na završnom ispitu. Ocena sa kolokvijuma direktno se odražava na završnu ocenu, koja može biti <i>maksimalno</i> za dve viša od one postignute na kolokvijumu. Onima koji su položili kolokvijum dopušta se i mogućnost ponovnog odgovaranja celog gradiva na završnom ispitu, ukoliko žele da poprave prethodnu ocenu. Studenti koji su pali na testu <i>ne mogu</i> imati završnu ocenu veću od 7. Prisustvo kolokvijumu je obavezno, osim izuzetno (uz predočeno opravdanje, u protivnom povlači kaznene poene). <i>Esej</i> : Esej na teorijsku temu, koja se zadaje na licu mesta, piše se na poslednjem času predavanja. Studenti koji u tom terminu budu sprečeni moći će to da obave istovremeno s polaganjem završnog ispita (uz skraćeno vreme pisanja), <i>samo</i> u prva dva ispitna roka (januarski i februarski). U protivnom, ostaju bez bodova koje donosi esej. Struktura ocene po bodovima: usmeno izlaganje i aktivnost=20, kolokvijum=30, esej=15, završna provera znanja=35.

PLAN PREDAVANJA I SEMINARA

1) **Šta je teorija?** najopštije pretpostavke teorijske logike u sociologiji; sociološka teorija posle II svetskog rata; klasifikacija teorijskih pristupa

obavezna literatura: Ricer 31-47

seminarska literatura:

- Ritzer, George, „Metatorija i metateorijska shema za analiziranje sociološke teorije“, iz: *Suvremena sociološka teorija*, Zagreb: Sveučilišna naklada, 1997, str. 407-423

- Afrić, Vjekoslav, „Pojam paradigme u sociologiji“ iz: *Struktura sociološke teorije*, str. 33-40

- Jeffrey Alexander, „What is theory“, iz: *Twenty Lectures: Sociological Theory since World War II*, New York: Columbia University Press, 1987, str. 1-21

2) **Funkcionalizam** opšte pretpostavke; rani funkcionalizam; strukturalni funkcionalizam (T. Parsons, R. Merton); **opšta teorija sistema** N. Lumana

obavezna literatura: Ricer 111-147, 155-170

seminarska literatura:

-David Aberle i drugi, „The Functional Prerequisites of a Society“, *Ethics* 60(2), 1950, str. 100-111

- Talkot Parsons, «Mehanizmi društvene kontrole» (str. 327-349), «Društvena struktura i dinamični proces: slučaj moderne medicinske prakse» (str. 445-469) i «Društveni sistem: neke glavne odlike i preduslovi (Prilozi teoriji društvenog sistema)» (str. 757-773), iz: Parsons, *Društveni sistem i drugi ogledi*, prir. Milan Brdar, Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Z. Stojanovića, 2009.

3) **Marksizam u XX veku** A. Gramši, L. Altiser, Đ. Lukač, K. Manhajm; Kritička teorija (M. Horkhajmer, T. Adorno, H. Markuze, E. From)

obavezna literatura: Ricer 173-185; Lalman 115-117, 140-147

seminarska literatura:

- Luj Altiser, „Ideologija i državni ideološki aparati“, Loznica: Karpos, 2009.

- Antonio Gramši, „Hegemonija, intelektualci i država“, iz zbornika: *Studije kulture*, prir. J. Đorđević, Beograd: Službeni glasnik, 2010, str. 148-154.

- Slavoj Žižek, „Bauk i dalje kruži“, *Reč* 56(2), 1999, str. 53-59.

4) **Simbolički interakcionizam** klasično nasleđe (Č.H. Kuli, V. Džems, Dž.H. Mid) i savremeni interakcionizam (H. Blumer, H. Beker, E. Gofman)

obavezna literatura: Ricer 105-116, 215-232; Spasić 5-23

seminarska literatura:

- Erving Gofman, *Kako se predstavljamo u svakodnevnom životu*, Beograd: Geopoetika, 2000.

- Hauard Beker, „Devijantnost i devijanti“, iz: *Interpretativna sociologija*, prir. I. Spasić, Beograd: ZUNS, 1998, str. 75-86

5) **Etnometodologija** (H. Garfinkel, Dž. Dađlas, M. Polner, D. Zimerman, H. Saks) **sa fenomenološkom sociologijom** (A. Šic, P. Berger, T. Lukman)

obavezna literatura: Ricer 232-240; Spasić 5-23

seminarska literatura:

- Alfred Šic, „O višestrukim stvarnostima“, iz: *Interpretativna sociologija*, prir. I. Spasić, Beograd: ZUNS, 1998, str. 87-108.

- Peter Berger and Hansfried Kellner, „Marriage and the Construction of Reality“, iz zbornika: H.P.Dreitzel (ed.), *Recent Sociology Vol.2*, Macmillan, 1970.

6) **Racionalističke teorije: teorija razmene** (Dž. Homans), **teorije racionalnog izbora** (Dž. Kolmen, J. Elster), **metodološki individualizam** (R. Budon), **teorija kolektivnog delanja** (M. Olson, A. Oberšol)

obavezna literatura: Ricer 240-261; Lalman 182-191

seminarska literatura:

- Jon Elster, *Uvod u društvene znanosti*, Zagreb: Jesenski i Turk, 2000, str. 35-66.

U terminu seminarskih vežbi – kolokvijum

7) **Integrativne teorije 1: teorija strukturacije** (E.Gidens), **teorija morfogeneze** (M. Arčer), **proces civilizovanja** (N. Elijas)

obavezna literatura: Ricer 193-198, 204-210, 270-278

seminarska literatura:

- Norbert Elijas, *Proces civilizacije*, Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Z.Stojanovića, 2001, odabrane strane.

8) **Integrativne teorije 2: teorija komunikativnog delanja J. Habermasa**

obavezna literatura: Ricer 199-204, Lalman 152-157

seminarska literatura:

- Jirgen Habermas, *Javno mnjenje*, Beograd: Kultura, 1969, odabrane strane.

- Jirgen Habermas, "Racionalnost i politika – intervju sa Habermasom", *Srpska politička misao* 1/4, 1996, str. 141-156.

9) **Integrativne teorije 3: teorija prakse P. Burdijea**

obavezna literatura: Ricer 278-293

seminarska literatura:

- Pjer Burdije, *Narcisovo ogledalo*, Beograd: Clio, 2000.

10) **Feministička sociološka teorija:** S. de Bovoar, Dž. Bernard, E. Oukli, D. Smit

obavezna literatura: Ricer 295-338

seminarska literatura:

- *Mapiranje mizoginije u Srbiji: diskursi i prakse*, tom I i II, prir. Marina Blagojević, Beograd: AŽIN, 2000. I 2005. (tekstovi po izboru studenata)

11) **Postmoderna sociološka teorija:** Ž.F. Liotar, Ž. Bodrijar, D. Harvi, F. Džejmson, Z.Bauman

obavezna literatura: Ricer 339-374

seminarska literatura:

- Hajnc-Ginter Fester, "Postmoderna sociološka teorija", *Treći program* br. 103/104, 1995.

- Wolfgang Velš, *Naša postmoderna moderna*, Sremski Karlovci: IKZS, 2000, pogavlje "Genealogija i značenje jednog spornog pojma".

- Žan Bodrijar, „Rat u Zalivu se nije dogodio” (i kritički komentar Kristofera Norisa, „Bodrijar i rat koji se nije dogodio”), iz zbornika: *Evropski diskurs rata*, prir. O.Savić, Beograd: Beogradski krug, 1995.

12) **Zaključno predavanje:** naknadni pogled na logiku sociološke teorije; najnovija kretanja

seminarska literatura:

- Mišel Fuko, "Nadzirati i kažnjavati", iz zbornika: *Studije kulture*, prir. J. Đorđević, Beograd: Službeni glasnik, 2010, str. 186-231
- Bruno Latur i Nikolas Gejn, „Društveno kao asocijacija“, *Treći program* br.146, II/2010, str. 87-100.

13) Pisanje eseja (30.12)